

Internt notat:

Oppfølging av bekymringsmelding om krigsetterlatenskaper i Hurdalssjøen.

Dato: 17.12.2018

Til: Åpent notat.

Fra: Vannområdet Hurdalsvassdraget/Vorma (Huvo), ved daglig leder Helge B. Pedersen.

Sak: Oppfølging av innspill gitt på referansegruppemøtet 16.4.2015.

1. Innledning/bakgrunn

På møtet den 16.4.2015 i den etablerte referansegruppa i Vannområdet Hurdalsvassdraget/Vorma (Huvo), reiste representanten fra Hurdalssjøen Fiskeadministrasjon spørsmål om hva som var gjort og kjent i anledning at en «mine» hadde gått i luften i Hurdalssjøen ved Tangen/Tangenvika for noen få ti-år siden, da en båt kastet ankeret. Det var også kjent blant lokalbefolkningen at det skulle ha lagt igjen krigsetterlatenskaper der. Området omfatter også muligens Steinsgård/Lima/Limsetodden.

Spørsmålet reiste en bekymring både for potensiell eksplosjonsfare, generell bruk av område (bading/fiske/båt) og vannkvaliteten med hensyn til Hurdalssjøen som drikkevannskilde. Huvo fulgte opp bekymringen videre. Svar ble for øvrig gitt til vedkommende innmelder i epost allerede 14.7.2015, da mesteparten var blitt sjekket opp. Årsaken til at oppfølgingen først ble sammenstilt i dette interne notatet nå, er kun fordi det nå har vist seg å være hensiktsmessig å sammenfatte en del ulike oppfølgingsarbeider, særlig med tanke på potensielle miljøgifter.

2. Oppfølging fra Forsvaret/FFI

Huvo sendte en forespørsel til Forsvaret/Forsvarets Forskingsinstitutt (FFI) den 19.5.2015. Det ble mottatt svar fra FFI 29.5.2015, med bl.a. følgende informasjon/svar:

«FFI kjenner ikke til at det er dumpet ammunisjon og våpen i Hurdalssjøen. Dette utelukker imidlertid ikke at dette har skjedd. Ved funn av ammunisjon og våpen på sivilt område er det Politiet som varsles. Avhengig av de funn som gjøres kan Forsvaret ha bistått. Dette gjelder særlig om det er funnet militær ammunisjon. Forsvarets operative hovedkvarter (FOH) håndterer eventuelle henvendelser fra Politiet om bistand. FOH har imidlertid ikke gode arkiver over hvilke oppdrag det er gitt bistand til, og spesielt ikke om dette er mange år siden.» Og videre: *«Skal det foretas gravearbeider i et dumpeområde for ammunisjon må en iverksette tiltak for å håndtere sikkerhetsrisikoen dette medfører.»* og *«Det er foretatt miljøundersøkelser både i Mjøsa og i Randsfjorden ved dumpeplasser for ammunisjon uten at det er påvist at dette utgjør en miljø- eller sikkerhetsrisiko om dette får ligge i fred. Undersøkelser i Sverige tyder på det samme. Du finner en nærmere beskrivelse av tidligere undersøkelser og referanser til dette i rapporten som ligger til vurdering i Justis- og beredskapsdepartementet. Eventuell dumpet ammunisjon som nå ligger nede i sedimentene i Hurdalssjøen vil derfor sannsynligvis ikke utgjøre et stort miljøproblem. Dette vil selvfølgelig være avhengig av hvilken type ammunisjon som eventuelt ligger der og den tilstanden ammunisjonen har, da det kjemiske innholdet og giftigheten av disse varierer. Begravd ammunisjon i sedimentene vil først og fremst utgjøre en sikkerhetsrisiko, spesielt om det foregår gravearbeider i nærheten.»*

3. Andre undersøkelser

I Hurdalssjøen er det en konsesjonsfri regulering med kraftproduksjon som formål, og innsjøen kan tappes ned hele 3,6 m (HRV(LRV)). Den tappes ned til sitt laveste nivå i overgangen april/mai. Den 4. mai 2015 var sjøen på laveste nivå det året. Det regnet samme dag, slik at sjøen igjen steg.

Huvo befarte da strandområdene, og et vadbart stykke utover i sjøen. Det ble da ikke funnet noen krigsetterlatenskaper. Så enten lå de dypere/annet sted, eller så har det vært gjort en god jobb med å rydde opp. Pga. manuelle arkiver fra den gangen, var det uhensiktsmessig for FFI å sjekke opp i sine eldre arkiver eventuelt når det ble ryddet opp, hva og hvor mye som ble tatt opp osv. Mot en kostnadsdekning tilbød FFI seg å gjennomgå de eldre arkivene, men ettersom det ikke ble funnet noe potensielt problem der nå, ble det vurdert som uhensiktsmessig å gjennomføre det.

Som ledd i en undersøkelse knyttet til legging av ny drikkevannsrørledning fra Hurdalssjøen og til Ullensaker kommune, ble også deler av det aktuelle området befart med dykkere. Oppdraget var rettet mot å gjennomføre arkeologiske undersøkelser i områder (Johannessen 2014). Det ble da ikke rapportert om funn av typen krigsetterlatenskaper eller lignende på innsjøbunnen. Dette ble også bekreftet av Ullensaker kommune, som oppdragsbestiller, i epost til Huvo 15.7.2015. Kommunen hadde da også undersøkt med lokale historikere og kjentfolk uten å komme noe nærmere et svar.

Fig. 1. Det aktuelle området ved Tangen/Tangenvika ble befart da Hurdalssjøen var på sitt mest nedtappede nivå (4.5.2015). Ingen rester av krigsetterlatenskaper ble påvist under befaringen, som også inkluderte vading utover i sjøen.

Fig. 2. Bunnen av Hurdalssjøen omtrent på omtalt område i forbindelse med arkeologiske kartlegginger. Foto: Elling Utvik Wammer/NMM. Bildet er kopiert fra Johannessen (2014).

I tillegg intervjuet Huvo to personer som er født og oppvokst i området (Bosse Tangen og Rune Storstein). De bekreftet at det under krigen bl.a. hadde vært drevet øvelser med minekastere i området, og hendelsen med at det hadde gått av en mine for noen få ti-år siden under ankringen av fritidsbåt. Men begge var av den oppfatning at det neppe kunne ligge igjen mye i området nå, fordi man da ville vært kjent med det.

4. Konklusjon og oppfølginger

Hovedkonklusjon:

- Det ble ikke funnet noen former for krigsetterlatenskaper i området nå.
- Nannestad og Gjerdrum lensmannskontor ble orientert om krigsetterlatenskaper og risikovurdering av dumpet ammunisjon i Hurdalssjøen, i et brev fra Nannestad kommune 23.9.2015.
- Nannestad kommune er gjort kjent med forholdene, både som del av undersøkelsen og kopi av brevet til Politiet.
- Da det verken ble gjort funn av problematiske stoffer, eller framkommer noen indikasjon på problematisk utlekking av miljøgifter/stoffer ift. vannkvaliteten (kun potensielt eksplosjonsfare), ansees saken for å være ferdigstilt ift. oppfølgingen av vannforskriften.

5. Kilder

1. Regjeringen 23.10.2012. Ansvarsforhold og håndtering ved funn av eksplosive varer <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/ansvarsforhold-og-handtering-ved-funn-av/id705610/>
2. [Johannessen J. 2014. Arkeologisk registrering ved Hurdalssjøen i Hurdal, Eidsvoll og Nannestad kommuner 2014. Norsk Maritimt museum - arkeologisk rapport nr. 2014:6. 23 sider. ISSN: 1892-5863.](#)

<i>Postadresse</i>	<i>Telefon</i>	<i>E-post</i>
Vannområdet Hurdalssjøen/Vorma	66 10 50 67/66 10 50 00	postmottak@nannestad.kommune.no
c/o Nannestad kommune	<i>Telefaks</i>	<i>Internett</i>
Teiealleen 31	66 10 50 10	www.huvo.no
2030 Nannestad		